עא: כלל גדול פרק שביעי שבת

מכלל דרישא מין אחד ותמחוי אחד כו'. לעיל לא בעי למיפרך מכלל דסיפא משני מינין ושני תמחויין לריכא למימר **מאן** דאמר אשם ודאי לא בעי ידיעה בתחלה. פי' בקונטרס ורבי טרפון בפרק דם שחיטה בכריתות (דף כב) וליתא דהא תנן התם דדוקא במעילה מרובה קאמר ר"ע שמביא שתי אשמות משום דטוב לו שיביא שתי אשמות משיביא אשם אחד ויתנה אשם לא יודע לו תהא מעילתו נדבה אבל במעילה מועטת מודה ר"ע שמביא אשם אחד ויתנה וגות לו שיתן מעילה מועטת על הספק משיביא שתי אשמות וקאמרינן בגמ' מדברי שניהם נלמד [א] אשם ודאי לא בעי ידיעה בתחלה ואם תאמר רבי טרפון דקאמר מה זה מביא שתי אשמות משמע דעבה טובה קמ"ל דלרבה כיון דבמעילה מרובה פליגי אם כן טוב לו שיביא שתי אשמות כדאמר ר' עקיבא משיביא אשם אחד ומעילתו ויתנה כדפריש"ים לומר דר' טרפון לגו עבה טובה קאמר אלא לעולם אינו יוצא מידי עבירה בשתי אשמות אלא שיביא אשם ומעילתו ויתנה ואם תאמר ולרבי עקיבא אמאי מביא שתי אשמות במרובה ובמעוטה אשם ומעילה יביא לעולם אשם אחד ויתנה וכשיודע אז יביא מעילתו ויש לומר משום דאמר [ב] המביא אשמו עד שלא הביא מעילתו לא יצא: בעל

מכלל דרישא מין אחד ותמחוי אחד כו'. לעיל לא בעי למיפרך מכלל דסיפא משני מינין ושני תמחויין לריכא למימר דאמר אשם ודאי לא בעי ידיעה בתחלה. פי' בקונטרס ורבי טרפון בפרק דם שחיטה בכריתות (דף כב) וליתא דהא תנן התם דדוקא במעילה מרובה קאמר ר"ע שמביא שתי אשמות משום דטוב לו שיביא שתי אשמות משיביא אשם אחד ויתנה אשם לא יודע לו תהא מעילתו נדבה אבל במעילה מועטת מודה ר"ע שמביא אשם אחד ויתנה וגות לו שיתן מעילה מועטת על הספק משיביא שתי אשמות וקאמרינן בגמ' מדברי שניהם נלמד [א] אשם ודאי לא בעי ידיעה בתחלה ואם תאמר רבי טרפון דקאמר מה זה מביא שתי אשמות משמע דעבה טובה קמ"ל דלרבה כיון דבמעילה מרובה פליגי אם כן טוב לו שיביא שתי אשמות כדאמר ר' עקיבא משיביא אשם אחד ומעילתו ויתנה כדפריש"ים לומר דר' טרפון לגו עבה טובה קאמר אלא לעולם אינו יוצא מידי עבירה בשתי אשמות אלא שיביא אשם ומעילתו ויתנה ואם תאמר ולרבי עקיבא אמאי מביא שתי אשמות במרובה ובמעוטה אשם ומעילה יביא לעולם אשם אחד ויתנה וכשיודע אז יביא מעילתו ויש לומר משום דאמר [ב] המביא אשמו עד שלא הביא מעילתו לא יצא:

מכלל דרישא מין אחד ותמחוי אחד כו'. לעיל לא בעי למיפרך מכלל דסיפא משני מינין ושני תמחויין לריכא למימר דאמר אשם ודאי לא בעי ידיעה בתחלה. פי' בקונטרס ורבי טרפון בפרק דם שחיטה בכריתות (דף כב) וליתא דהא תנן התם דדוקא במעילה מרובה קאמר ר"ע שמביא שתי אשמות משום דטוב לו שיביא שתי אשמות משיביא אשם אחד ויתנה אשם לא יודע לו תהא מעילתו נדבה אבל במעילה מועטת מודה ר"ע שמביא אשם אחד ויתנה וגות לו שיתן מעילה מועטת על הספק משיביא שתי אשמות וקאמרינן בגמ' מדברי שניהם נלמד [א] אשם ודאי לא בעי ידיעה בתחלה ואם תאמר רבי טרפון דקאמר מה זה מביא שתי אשמות משמע דעבה טובה קמ"ל דלרבה כיון דבמעילה מרובה פליגי אם כן טוב לו שיביא שתי אשמות כדאמר ר' עקיבא משיביא אשם אחד ומעילתו ויתנה כדפריש"ים לומר דר' טרפון לגו עבה טובה קאמר אלא לעולם אינו יוצא מידי עבירה בשתי אשמות אלא שיביא אשם ומעילתו ויתנה ואם תאמר ולרבי עקיבא אמאי מביא שתי אשמות במרובה ובמעוטה אשם ומעילה יביא לעולם אשם אחד ויתנה וכשיודע אז יביא מעילתו ויש לומר משום דאמר [ב] המביא אשמו עד שלא הביא מעילתו לא יצא:

מכלל דרישא מין אחד ותמחוי אחד כו'. לעיל לא בעי למיפרך מכלל דסיפא משני מינין ושני תמחויין לריכא למימר דאמר אשם ודאי לא בעי ידיעה בתחלה. פי' בקונטרס ורבי טרפון בפרק דם שחיטה בכריתות (דף כב) וליתא דהא תנן התם דדוקא במעילה מרובה קאמר ר"ע שמביא שתי אשמות משום דטוב לו שיביא שתי אשמות משיביא אשם אחד ויתנה אשם לא יודע לו תהא מעילתו נדבה אבל במעילה מועטת מודה ר"ע שמביא אשם אחד ויתנה וגות לו שיתן מעילה מועטת על הספק משיביא שתי אשמות וקאמרינן בגמ' מדברי שניהם נלמד [א] אשם ודאי לא בעי ידיעה בתחלה ואם תאמר רבי טרפון דקאמר מה זה מביא שתי אשמות משמע דעבה טובה קמ"ל דלרבה כיון דבמעילה מרובה פליגי אם כן טוב לו שיביא שתי אשמות כדאמר ר' עקיבא משיביא אשם אחד ומעילתו ויתנה כדפריש"ים לומר דר' טרפון לגו עבה טובה קאמר אלא לעולם אינו יוצא מידי עבירה בשתי אשמות אלא שיביא אשם ומעילתו ויתנה ואם תאמר ולרבי עקיבא אמאי מביא שתי אשמות במרובה ובמעוטה אשם ומעילה יביא לעולם אשם אחד ויתנה וכשיודע אז יביא מעילתו ויש לומר משום דאמר [ב] המביא אשמו עד שלא הביא מעילתו לא יצא:

מכלל דרישא מין אחד ותמחוי אחד כו'. לעיל לא בעי למיפרך מכלל דסיפא משני מינין ושני תמחויין לריכא למימר דאמר אשם ודאי לא בעי ידיעה בתחלה. פי' בקונטרס ורבי טרפון בפרק דם שחיטה בכריתות (דף כב) וליתא דהא תנן התם דדוקא במעילה מרובה קאמר ר"ע שמביא שתי אשמות משום דטוב לו שיביא שתי אשמות משיביא אשם אחד ויתנה אשם לא יודע לו תהא מעילתו נדבה אבל במעילה מועטת מודה ר"ע שמביא אשם אחד ויתנה וגות לו שיתן מעילה מועטת על הספק משיביא שתי אשמות וקאמרינן בגמ' מדברי שניהם נלמד [א] אשם ודאי לא בעי ידיעה בתחלה ואם תאמר רבי טרפון דקאמר מה זה מביא שתי אשמות משמע דעבה טובה קמ"ל דלרבה כיון דבמעילה מרובה פליגי אם כן טוב לו שיביא שתי אשמות כדאמר ר' עקיבא משיביא אשם אחד ומעילתו ויתנה כדפריש"ים לומר דר' טרפון לגו עבה טובה קאמר אלא לעולם אינו יוצא מידי עבירה בשתי אשמות אלא שיביא אשם ומעילתו ויתנה ואם תאמר ולרבי עקיבא אמאי מביא שתי אשמות במרובה ובמעוטה אשם ומעילה יביא לעולם אשם אחד ויתנה וכשיודע אז יביא מעילתו ויש לומר משום דאמר [ב] המביא אשמו עד שלא הביא מעילתו לא יצא:

מכלל דרישא מין אחד ותמחוי אחד כו'. מין אחד ותמחוי אחד. בתמיה: שהיתה לו ידיעה. בין שני חלבי שיעור ואילנרך לאשמעינן דלילנרפו דס"ד אמינא הואיל וכשיעורין שלמים תלוקין לחטאות הכא נמי לא ליצטרפו קמ"ל דהתם הוה ידיעה אבל ידיעת חלי שיעור לאו ידיעה היא: רבן גמליאל היא דאמר. לקמן בפרק הטוה אין ידיעה לחלי שיעור: וחזר ונודע לו. לקמן בעי ליה אי קודם שהפריש קרבן על ידיעה ראשונה וקסבר ידיעות מחלקות לחטאות ואע"פ שלא היתה ידיעה בין אכילה לאכילה או לאחר הפרשה וקסבר הפרשות מחלקות והא דאמרי ורבא דאמרי לעיל[ג] וגודע לו על אחת מהן וחזר ואכל כו' אלמא דחדא הוא דמיחייב אי סבירא להו פלוגתא דר' יוחנן וריש לקיש בקודם הפרשה אינהו דאמרי כריש לקיש אי נמי סבירא להו דלאחר הפרשה פליגי ואינהו דאמרי קודם הפרשה גודע על השני ודברי הכל אין חלוקין לחטאות: על חטאתו והביא. והבא קרבנו שעירת עזים תמימה נקבה על חטאתו אשר חטא חטא (ויקרא ד) משמע על כל חטאת וחטאת יביא: מחטאתו ונסלח לו. אפי' לא הביא אלא על מקצת חטאתו ונסלח לו כולו: קמ"ל. כיון (ג) דהאי חלי זית עם זית קמא שייך בחד ידיעה קמייתא והוה כאילו גודע לו על הכל דהא אי הוה מייתי קרבן הוה מיכפר בהדיה [דזית[ד]] אלא שזה ידיעה דפחות מכשיעור לא חשיב אבל כזית לא מיכפר אלא בידיעה אלא זה אחר זה הוו ידיעות מחלקות: דאיתידע ליה. על השני קודם שהפרישו קרבן על ידיעה הראשונה פליגי: אדמוקים לאחר כפרה. כי פרכינן לעיל לרש לקיש הא כתיב על חטאתו והביא ומוקימנא שיטתיה דתלמודא בלאחר כפרה לוקמא בלאחר הפרשה אבל השתא דמוקימנא בלאחר כפרה ש"מ דפשיטא לבני הישיבה שסדרו הגמ' דלאחר הפרשה נמי פטר ריש לקיש: הכי גרסינן בספרים ישנים ודילמא מפוקי מספקא

להו ואת"ל קאמר אם תמצא לומר קודם הפרשה פליגי רבי יוחנן היכי מוקי ליה לקרא בכזית ומחצה את"ל אחר הפרשה פליגי ר"ל היכי מוקי ליה לקרא בלאחר כפרה. והכי פירושא ודילמא לבני תלמודא נמי מספקא להו פלוגתא דר"י ור"ל במאי כי היכי דמספקא ליה[ב] לגדולי מי בקודם מי בלאחר מי בתרוויהו וכי פריך בעל התלמוד לרבי יוחנן נמי והא כתיב מחטאתו ונסלח לו ומשני ליה בכזית ומתלה בלשון אם"ל פריך ליה ומשני ליה והכי קאמר מי הוה פשיטא לן בלאחר הפרשה הוא דמחייב [ר"י תרמי[ג]] אבל בקודם הפרשה הוה [לר"ל[ד]] לא הוה קשיא לן מידי דאוקימנא מחטאתו ונסלח לו בקודם הפרשה אבל השתא קשיא לן את"ל כהך בעיא דרבינא דבקודם הפרשה נמי פליגי וא"ל יוחנן חייב שתים ר' יוחנן היכי מוקי לקרא דמחטאתו ונסלח לו ושני ליה בכזית ומתלה בלשון אם"ל דקודם הפרשה לחודא פליגי אי נמי בתרוויהו פליגי איכא לאוקמא בכזית ומתלה ולר"ל נמי כי פריך ליה תלמודא הכתיב על חטאתו והביא ושני ליה בעל התלמוד בלאחר כפרה לעולם בקודם הפרשה אבל בלאחר הפרשה פליגי כלדידי ובאת"ל פריך ומשני והכי קאמר את"ל בלאחר הפרשה נמי פליגי וא"ל יוחנן חייב שתים ר' יוחנן היכי מוקי לקרא דמחטאתו ונסלח לו ושני ליה בכזית ומתלה בלשון אם"ל דקודם הפרשה לחודא פליגי ופי' היו לפניו שתי תחיכות מ' של קדש ומ' של חולין ואכל אחת מהן ואינו יודע איזו אכל מביא אשם תלוי ומודה ר"ע שאינו מביא אלא מעילתו כלומר אינו משלם קרן וחומש עד שיודע לו ויביא עמה אשם מעילות ודאי כי היכי דאשם תלוי דשאר עבירות דספק כרת אינו מכפר כפרה גמורה וכשיודע לו דודאי חטא מביא חטאת אף זה כשיודע לו יחזור ויביא אשם ודאי ר"ע אומר מה זה מביא שתי אשמות ולא דמי לאשם תלוי דספק חטאת[ה] דהתם ספיקו איל ודאי[ו] נקבה הלכך כי מתידע ליה בעי לאתויי נקבה אבל זה שאינו מין אחד כדאמר התם שאינו מביא על הודע מביא על לא הודע אזה איל וזה איל יביא קרן וחומש ויביא איל ויאמר אם ודאי מעלתי זו מעלתי וזו אשמי ואם ספק אלא עתיד ספיקי להודע לי אשם זה יהיה אשם תלוי והקדש זה לנדבה ולכי מתידע ליה לא בעי לאתויי אשם אחרינא אלמא לא בעי ידיעה בתחילה באשם ודאי כפרתו דהא לא אתידע ליה כי אתי ומכפר עליה: אשם ודאי. כל אשמות קרוין אשם ודאי חוץ מאשם תלוי שהוא בא על לא הודע והן אלא הבאין על חטא אשם מעילות אשם שפחה חרופה: בעל

מחלוקת דאי סלקא דעתך קודם הפרשה פליגי אבל לאחר הפרשה מודה ליה ריש לקיש לר' יוחנן דחייב שתים אדמוקים ליה קרא לאחר כפרה לוקמיה לאחר הפרשה ואי אחר הפרשה פליגי אבל קודם הפרשה מודה ליה רבי יוחנן לריש לקיש דאינו חייב אלא אחת אדמוקי ליה קרא בכזית ומחצה לוקמיה קודם הפרשה ודילמא ספוקי מספקא ליה (ו) ואם תימצי לומר קאמר אם תימצי לומר קודם הפרשה פליגי בה רבי יוחנן היכי מוקי ליה לקרא בכזית ומחצה ואם תימצי לומר לאחר הפרשה פליגי ריש לקיש היכי מוקי ליה לקרא בלאחר כפרה: אמר עולא למאן דאמר אשם ודאי לא בעיא ידיעה בתחילה בעל

מסורת הש"ס עם הוספות

ו) לקמן קנ. [קה. וש"נ], ב) [לקמן לד.], ג) ע"א, ד) שם בכריתות כב:, ה) [נ"ל קיל].

הגהות הב"ח

(ו) גמ' ספוקי מספקא להו ואם תימצי וכו' הפרשה פליגי ר' יוחנן כל"ל ותימה הא נמתק: (ב) רש"י ד"ה קא משמע לן דהאי כל"ל ותימה היין נמתק: (ג) ד"ה הכי גרסי' וכו' ולמתוק הוי"ו דוחס תמצי לומר קאמר ולהגיה [ד]:

גליון הש"ם

רש"י ד"ה למ"ד אשם ודאי זכו' דהתם ספיקו איל. עיין מנ"ל סימן ו ס"ק יא:

הגהות הגר"א

[א] תוס' ד"ה מאן. מדברי שניהם נלמד כו'. נ"ב אבל הוא רבי יוסי (וכ"כ הרא"ה והרמב"ן בחילושיו דלא כרש"ל) דבעי ידיעה בתחלה כמ"ש [כריתות דף ז' ב'] תוס' ר"י בתוספות כפרה מ"מ התם בעי בגמא ידיעה כו' ומה ממולק שם ר"י ור"ש:

תורה אור השלם

א) אוֹ הוֹדַע אֵלָיו חַטָּאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא וְהֵבִיא קָרְבָּנוֹ שְׂעִירַת עִזִּים תְּמִימָה נְקֵבָה עַל חַטָּאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא: [ויקרא ד, כח]

ב) וְאֶת כָּל חֵלְבוֹ יַקְטִיר הַמִּזְבֵּחָה כְּחֵלֶב זֶבַח הַשְּׁלָמִים וְכִפֶּר עָלָיו הַכֹּהֵן מֵחַטָּאתוֹ וְנִסְלַח לוֹ: [ויקרא ה, כו]

הגהות וציונים

ה) נוסף ע"פ המהרש"ל: ו) צ"ל דמספקא לי לדידי (מהרש"ל דפו"ר): ז) נוסף ע"פ המהרש"ל וצ"ל לרבי יוחנן תרתי (כ"ה במהרש"ל): ח) המהרש"ל הגיה ליה והיינו הך: ט) צ"ל ודאו נקבה (דפו"ר, כת"י): י) עיין מלא הרועים: יא) בדפו"י "דואם תמצא קאמר" ולפנינו ע"פ מהרש"ל:

ליקוטי רש"י

אין ידיעה לחצי שיעור. למלק כדי שלא יצטרף עמו חלי אחר [לקמן קה.]. אבל חלי שיעור ונודע לא הוא ידיעה לחלק לאם חזר ואכל חלי שיעור מצטרפין [כריתות יב.]. למ"ד אשם ודאי. כי אתייא מספק על חלאי עולה לו לאשם ודאי כי מתידע ליה [שם כב.].

עין משפט נר מצוה

כ א מיי' פ"ו מהלכות שגגות הלכה ט:
כא ב סמ הלכה י:
כב ג מיי' פ"ה מהלכות שגגות הלכה ח וס"ו הלכה ח והלכה ט ע טמג עמוד ריג:

רב נסים גאון

אחד ואחד ובגמרא גרסי היכי דמי ה' תמחויין אמר שמואל כאורזה ששנינו חמשה דברים בעולה מצטרפין הבשר והחלב והיין והסולת והשמן חזקיה אמר כגון שאכל מה' אברים ר"ל אמר אפילו תימא באבר אחד משכחת לה בכתף ר' יצחק אמר כגון שאכל בה' מיני קדידה ר' יוחנן אמר כגון שאכלה בה' טעמים: ורבן גמליאל הוא דאמר אין ידיעה לחצי שיעור. בפרק הבונה (לקמן דף קה) הכותב ב' אותיות בב' העלמות אחת בשחרית ואחת בין הערבים רבן גמליאל מחייב וחכמים פוטרים ובגמ' גרסי במאי קא מיפלגי רבן גמליאל סבר אין ידיעה לחצי שיעור: אמר עולא למאן דאמר אשם ודאי לא בעי ידיעה בתחילה. משכחת לה במס' כריתות בפרק דם שחיטה (דף כב) אמר ר' טרפון ומה לזה מביא ב' אשמות אמר לו ר' עקיבא נראין דבריך במעילה כו' ובגמ' גרסי אמר רבא מדברי שניהם נלמד אשם ודאי לא בעי ידיעה בתחילה ומכלל זו המימרא נלמוד כי מי שחולק על ר"ע ור' טרפון בדבר הזה סובר שאשם ודאי בעי ידיעה בתחילה וזה האשם נידון כחטאת מה חטאת בעינן ידיעה בתחילה אף אשם ודאי נמי בעי ידיעה בתחלה: ואלא

רבינו חננאל

וחזקיה אמר בחמשה אבנים וריש לקיש אמר אפי' באבר א' [משכחת לה] בכתף ור' יוחנן אמר בחמשה מיני קדידה ור' יצחק נפחא [אמר] בה' טעמים. והרי הוא כיון שהוא שני חצאי זית בב' תמחויין כמי שאינו שם חיבב חטאות היא וקתני מצטרפין וחייב חטאת גם זה אע"פ שחלוקין הן לחטאות והן מצטרפר. ושנינן מי סברת הא דריש לקיש משום בר תרטיני אריישא הוא דקתני שאם אכל כחצי זית וחזר ואכל כחצי זית ממין אחד חייב במלתא דחלוקין לחטאות מוקמי ליה כר' יהושע וכגון שאכלו בב' תמחויין לא אסיפא היא דקתני סיפא אם אכל כחצי זית וחזר ואכל כחצי זית אחד משני מינין פטור עלה אמרי צריכא למימר ואמר ר"ל משום [בר] תרטיני לעולם ממין אחד ואמאי (חני) [קרי] לה בב' מינין כגון שאכלן בב' תמחויין ור' יהושע היא תמחויין מתחלקין בין לקולא בין לחומרא ונמצא גם זו בדברים שאין חלוקין

לחטאות. ואקשינן אי הכי מדסיפא ב' חצאי מין אחד בב' תמחויין וקתני פטור רישא משום שהוא מין אחד בתמחוי אחד לפיכך חייב אמאי איצטריך למתניא להא פשיטא. ומשני רבינא כגון שהיו ב' זיתי חלב בתמחוי אחד וכגון שאכל חצי זית אחד מהן ונודע לו והדר ושכח ואכל חצי זית האחר ומתניתין רבן גמליאל היא דאמר [אין] ידיעה לחצי שיעור דתנן התם הכותב ב' אותיות בב' העלמות אחת בשחרית ואמרינן במאי פליגי רבן גמליאל סבר אין ידיעה לחצי שיעור ורבנן סברי יש ידיעה לחצי שיעור וכיון דרבן גמליאל סבר דאין ידיעה לחצי שיער כאלו אין שם ידיעה בינתים ובהעלם אחת כולן לפיכך חייב: אתמר אכל ב' זיתי חלב בהעלם אחד ונודע לו על הראשון וחזר ונודע לו על השני ר' יוחנן אומר חייב שתים. ר"ל אומר אינו חייב אלא אחת ר' יוחנן אומר ידיעה מחלקת לפיכך חייב שתים. ר"ל אומר אין ידיעה מחלקת ואין חייב אלא חטאת אחת ר' יוחנן דריש לא חטאתו אחת ר' יוחנן דריש לא חטאתו נתחייב בה וכשיתודע לו השניה עוד מתחייב בה דאין אדם פורע חובו במה שכבר נתחייב בו ור"ל דריש מחטאתו ונסלח כל שהוא בהעלם אחד חטאת אחד הוא ומחטאתו ונסלח קרינן ביה. ור' יוחנן האי קרא דר"ל דריש ביה הכי מניין אם אכל כזית ומחצה ונודע לו על כזית ולא נודע לו על מחצה. וחזר ואכל זית אחד בהעלמו של שני מהו דתימא לצטרף עם חצי זית הראשון ויתחייב קמ"ל מחטאתו אם כבר נתכפר מקצת מחטאתו פטור בנשאר. ור"ל האי על חטאתו והביא מיבעי ליה כשנודע לו על כזית אחד וכפר עליו. ולאחר שנתכפר לו [נודע לו] על כזית השני כגון זה מודה ר"ל דצריך קרבן. והא דרב [אשי] ודרבינא לא מוכחא בהדיא במאי פליגי מיהו סוגיא דשמעתא לדברי הכל לאחר כפרה דראשון נודע לו השני צריך חטאת שניה. והא סברא דרבה ואביי בגרירה פליגא אתרוייהו דהא אוקימנא דלתרוייהו לר' יוחנן ולר"ל כשנודע לו לאחר שנתכפר על הראשון צריך חטאת שניה ודבה אמר אכל ב' זיתי חלב בהעלם אחד ונודע לו על אחד מהן וחזר ואכל כזית אחד בהעלמו של שני הביא קרבן על הראשון ראשון ושני מתכפר (הוה) [אלמא] ודאי אם נודע לו על השני אחר שנתכפר על הראשון אינו חייב על השני קרבן אחר שכבר נתכפר בגרירה עם הראשון ודאביי עדיפא מדרבא וקי"ל כוותייהו דאינון בתראי: אמר עולא לדברי האומר אשם ודאי לא בעי ידיעה בתחלה

בעל ה' בעילות בשפחה חרופה. בשוגג וגודע לו מן כל אמת ואמת אינו חייב אלא אחת. אבל אמר התכשר למאן דבעי ידיעה במחלה הוי פלוגתא דרבי יוחנן וריש לקיש דלר' יוחנן כיון שהיא ידיעה (ג) שהיא גורמת כפרה ממלקות אפילו ידיעות של אחר הבעילות כ"ש ידיעות שבין בעילה לבעילה דממלקות ור"ל דסבר דידיעות לא ממלקות הכא בשפחה חרופה אינו אלא אחת אבל בעלי ידיעה בתחלה כדבעי לענין חטאת דעלמא וכדמפרשינן השוכח עיקר שבת מכלל דהוי ליה ידיעה ואית מאן דאמר כיון דמזיד ושוגג כי הדדי מייתי אף שוגג שלא היתה לו ידיעה בתחלה מייתי אשם. וקאמר עולא למ"ד לא בעי ידיעה בתחלה סבר דהא לא דמיא הא שגגה לשגגת חטאת דעלמא וכשם שבודון מביא קרבן אחד על בעילות הרבה הכי נמי שוגג אם בעל כמה בעילות בכמה העלמות או מהן בזדון ומהן בשגגה אינו מביא אלא קרבן אחד. ואתקיף עליה רב המנונא אלא מעתה בעל בעלי ידיעה בתחלה סבר דהא לא דמיא הא שגגה לשגגת חטאת דעלמא וכשם שבודון מביא קרבן אחד על בעילות הרבה הכי נמי שוגג אם בעל כמה בעילות בכמה העלמות או מהן בזדון ומהן בשגגה אינו מביא אלא קרבן אחד. ואתקיף עליה רב המנונא אלא מעתה בעל בעלי ידיעה בתחלה כדבעי לענין חטאת דעלמא אינו חייב אלא אחת. עיקר זה בברייתא במשנה פרק ד' מחוסרי כפרה (כריתות ט) אלו מביאין קרבן על עבירות הרבה ועל הזדון כשגגה וחד מינייהו הבא על שפחה חרופה דאמרינן עלה תני תנא קמיה דר' אלעזר וכפר עליו הכהן באיל האשם מלמד שמביא קרבן אחד על עבירות הרבה באיל האשם ונסלח לו מלמד שמביא על הזדון כשגגה ואקשינן והא עיקר קרבן במזיד כתיב דכתיב בקרת תהיה. פי' מלקות ואין מלקות אלא במזיד ובמקום שהיא חייבת מלקות הוא חייב קרבן ושנינן אימא מלמד שמביא קרבן על השגגה כזדון והתם פליגי אית דאמר דכד בעיל שפחה חרופה בשגגה בעי ידיעה בתחלה כדבעי לענין חטאת דעלמא אינו חייב אלא אחת מתקיף לה רב המנונא אלא מעתה בעל (ה) וחזר ובעל והפריש קרבן ואמר המתינו לי עד שאבעול הכי נמי דאינו חייב אלא אחת א"ל מעשה דלאחר הפרשה קאמרת [א]מעשה דלאחר הפרשה לא קאמינא כי אתא רב דימי אמר למאן דאמר אשם ודאי בעי ידיעה בתחלה [ב]בעל חמש בעילות בשפחה חרופה חייב על כל אחת ואחת אמר ליה אביי הרי חטאת דבעינן ידיעה בתחלה ופליגי ר' יוחנן ורבי שמעון בן לקיש אישתיק אמר ליה דלמא [ג]במעשה דלאחר הפרשה קאמרת וכדרב המנונא א"ל אין כי אתא רבין אמר הכל מודים בשפחה חרופה והכל מודים בשפחה חרופה ומחלוקת בשפחה חרופה הכל מודים בשפחה חרופה דאינו חייב אלא אחת כדעולא והכל מודים בשפחה חרופה דחייב על כל אחת ואחת כרב המנונא ומחלוקת בשפחה חרופה למ"ד אשם ודאי בעי ידיעה בתחלה מחלוקת דרבי יוחנן ורבי שמעון בן לקיש: איתמר

נתכוין

בעל חמש בעילות בשפחה חרופה[ד] אינו חייב אלא אחת מתקיף לה רב המנונא אלא מעתה בעל (ה) וחזר ובעל והפריש קרבן ואמר המתינו לי עד שאבעול הכי נמי דאינו חייב אלא אחת א"ל מעשה דלאחר הפרשה קאמרת [א]מעשה דלאחר הפרשה לא קאמינא כי אתא רב דימי אמר למאן דאמר אשם ודאי בעי ידיעה בתחלה [ב]בעל חמש בעילות בשפחה חרופה חייב על כל אחת ואחת אמר ליה אביי הרי חטאת דבעינן ידיעה בתחלה ופליגי ר' יוחנן ורבי שמעון בן לקיש אישתיק אמר ליה דלמא [ג]במעשה דלאחר הפרשה קאמרת וכדרב המנונא א"ל אין כי אתא רבין אמר הכל מודים בשפחה חרופה והכל מודים בשפחה חרופה ומחלוקת בשפחה חרופה הכל מודים בשפחה חרופה דאינו חייב אלא אחת כדעולא והכל מודים בשפחה חרופה דחייב על כל אחת ואחת כרב המנונא ומחלוקת בשפחה חרופה למ"ד אשם ודאי בעי ידיעה בתחלה מחלוקת דרבי יוחנן ורבי שמעון בן לקיש: איתמר

נתכוין

תנאי ולהתנות בשלמים[ב] ואפילו למאן דאמר אין ממאין קדשים לגמרי הפסול[ג] דהשתא ממעטו ליה[ד] מאכילתו מ"מ לא תשיב גורם כפרה כיון דאם עבר והתנה מה שעשה עשוי והא דנקט עולה שפחה חרופה ולא נקט מילתיה במעילה דגבי מעילה הוא דתנן דאשם ודאי לא בעי ידיעה משום דאתא לאשמעינן דאפי' בין מעשה למעשה לא תשיבא ידיעה לחלק אבל במעילה פשיטא דממלקת כמו בחטאת[ה] וכן משמע בפרק ד' מחוסרי כפרה (כריתות דף ט.) דאמר בעא מיניה ר' חייא[ו] מרינהא מר' יוחנן הבא על ה' שפחות[ז] בהעלם אחד מהו א"ל חייב על כל אחת ואחת ומ"ש מה' העלמות בשפחה אחת אמר ליה התם אין גופים מוחלקין הכא גופים מוחלקין והיינו למאן דלא בעי ידיעה אלמא דלא מחלקות אפי' ידיעות שבין בעילה לבעילה ואית ספרים דגרסי במילתיה דעולא ועודע לו בין כל אחת ואחת והיינו כדפרישית וא"ת אפשוט מדעולא דלר' יוחנן ידיעות מחלקות וא"ל דעולא אמ"ל קאמר: מתקיף לה רב המנונא אלא מעתה בעל והפריש קרבן בו'. תימה מאי פריך רב המנונא דאי קסבר דהפרשה מחלקת בין בעילה לבעילה כשבעל במזיד בשוגג נמי יש לחלק והיכי מדמה ליה לידיעה שאין מחלקת במזיד ואי קסבר דאין הפרשה מחלקת במזיד הכי נמי דלא מחלקת בשוגג וגרלה לר"ש דהכי פריך כיון דלא מחלקת[ח] בין ידיעות שבין בעילה לבעילה אלאחר מעשים לידיעות שלאחר מעשים אלא מעתה הפרשות נמי דאין מחלקות לר"ל לאחר כל המעשים אמ"ל דבהפרשות פליגי ואפי' לר' יוחנן איכא למימר דהכא מודה דאין הפרשות מחלקות דדוקא גבי חטאת קאמר דמחלקות משום דאיכא נמי בהדי הפרשות ידיעות משונות שגורמות כפרה אבל הכא דליכא אלא הפרשה לחודא אפי' רבי יוחנן מודה דלא מחלקת אחר כל המעשים ה"נ דלא מחלקת בין בעילה לבעילה והא דאמר סברא היא דמחלקת ואין מתכפר בקרבן שכבר הפרישם עבירה שלאחר הפרשה אמר ליה מעשה דלאחר הפרשה לא קאמינא פי' אינו משוה[ט] בין מעשה למעשה לאחר כל המעשים: כי אתא רב דימי אמר למ"ד בעי ידיעה בו'. השתא ס"ד דמיירי בידיעה וקאמר דאפי' לרש"ל לקיש מחלקת כיון דגורמת כפרה ואפילו לאחר כל המעשים ולהכי פריך והרי חטאת כו' ומסיק דלאחר הפרשה קאמר ואומר ר"י דרב דימי פליג אדעולא דמדנקט למ"ד בעי ידיעה משמע אבל למאן דלא בעי ידיעה לא שמשוה אותו להפרשה דלאחר כל המעשים ואין לתמוה על סברת רב דימי דה"ג עולה מכפרת אעשה דלאחר הפרשה אף על גב דבעינא היא בפרק קמא דזבחים (דף ו.) ולא אפשיטא דדחי ליה הש"ס בסוף הסוגיא דחויא בעלמא הוא מ"מ התם בעי אליבא דעולא דאמר הכא דאין קרבן מכפר אעבירה דאחר הפרשה דלמא עולה דדווקן היא מכפרת[י] מ"מ אין רוצה לפשוט התם מדברי האמוראים אלא ממשנה או מברייתא כדאשכחן בפרק [אין בין המודר (נדרים דף לה:)[יא]] ורשב"א מפרש דהא דנקט למאן דבעי ידיעה רבותא נקט דאפי' לדידה לא מיתייא לר"ל על כל אחת אלא במעשה דלאחר הפרשה ולא פליג אעולא:

נתכוין

הפרשה א"ל רב דימי אין. כי אתא רבין אמר הכל מודין בשפחה חרופה שאינו חייב אלא אחת כדעולא. פי' הכל מודין הוא ר' יוחנן דמחייב על כל ידיעה חטאת בשפחה חרופה מדה דכיון דשוגג כמזיד הוא לא דמיא ידיעתו כידיעת חטאת וכדעולא. הכל מודין בשפחה חרופה דחייב על כל אחת ואחת. פי' אפילו ריש לקיש מודה שאם בעל בהפריש עליה קרבן וחזר ובעל שאינו מתכפר בקרבן שהפרישם על הראשונה אלא חייב קרבן אחר דש"ש ר' יוחנן ולא גמרינן הפרשה דלאחר מעשה מקמי ידיעה והפרשה דקמי מעשה מהדה ר"ל דהא בעיקן דמפרישה האי קרבן לא הוה עליה זיקת עבירה אחרת והאי קרבן הוה לו לאותה עבירה בלבד לפיכך אם אח"כ עבר עבירה אחרת חייב עליה אבל האי דהוו עליה ה' עבירות בהעלם אחד ואילו נודע לו על כולן כאחד אין חייב אלא קרבן אחד כך אפילו אם נודע לו על אחת מהן והפריש עליה קרבן ואח"כ נודע לו על השאר כיון שעדיין לא נקרבה החטאת שהפריש מתכפרין כולן בזו החטאת שהפריש מ"ט כולהו בני בקתא דהדדי ניתהו וכולהו אית להו דרב המנונא. ומחלוקת בשפחה חרופה למ"ד אשם ודאי בעי ידיעה

מסורת הש"ס עם הוספות

(ה) כריתות יט., (ו) זבחים עה., (ז) זבחים דף ז., (ח) [ועי' תוספות יומא דף יט.: ד"ה מי מיכא וקדושין כג.: ד"ה דאמר וכ"ק פי: ד"ה מישו וכ"מ דף יז.: ד"ה מן].

הגהות הב"ח

(ה) גמ' אלא מעתה בעל והפריש כל"ל ומיהו וחזר ובעל נמחק: (ג) תוס' ד"ה בעל וכו' שהיא ידיעה חשובה שהיא גורמת:

גליון הש"ס

תוס' ד"ה בעל וכו'. וכ"מ בפ"ד מחוסרי כפרה. וכמי מוכח מסוגיין דמיירי ע"כ בגודע בין מיתה למיתה. דאלו אמר כל הבעלות אין [ד] ס"ל דאמר דידיעות ממלקות הם כיון דלא בעי ידיעה תמיה אפילו כיפר קודם שגודע לו על הבעלות ממילא כולם מתכפרים עמה כיון דמכפר בלא ידיעה. וא"כ ממילא לא מצי למנקט בבעולה [ה] דממ"נ בין מעשה למעשה ואלו ממלקת כיון דאינו בהעלם אחת ולאמר כל המעשים פשיטא דל"ש לומר ידיעה ממלקת דהא הקרבן מכפר מיד על כולם כיון דל"ל ידיעה תחלה. ומה"ט י"ל על קושית תוס' דאין שייך כש"מ דלא בעי ידיעה תחלה. אבל להיינו לענין זה בבעל אחת בעילות ואח"כ כיפר על מ' קודם שנודע לו על איזה כולם מתכפרין דלא בעי ידיעה תחלה ודו"ק:

הגהות וציונים

(ד) ס"א ונודע לו בין כל אחת ואחת (גלילן): (ב) בכת"י חיובריה: (ג) בכת"י ולריש: (ד) צ"ל חטאים: (ה) פי' לשלמים מאכילתו: (ו) לפנינו בברייתא איתא רבי חנינא: (ז) שפחות חרופות (כ"ה בכריתות שם): (ח) נדצ"ל דלא חלקת (גליונות קה"י): (ט) פי' הפרשה בין מעשה למעשה להפרשה שלאחר כל המעשים: (י) צ"ל איך: (כ) צ"ל במעילה:

עין משפט נר מצוה

כג א ב ג: ממי' פ"ע מהלכות שגגות הלכה י:

רבינו חננאל

בעל ה' בעילות שפחה חרופה אינו חייב אלא אחת. עיקר זה בברייתא במשנה פרק ד' מחוסרי כפרה (כריתות ט) אלו מביאין קרבן על עבירות הרבה ועל הזדון כשגגה וחד מינייהו הבא על שפחה חרופה דאמרינן עלה תני תנא קמיה דר' אלעזר וכפר עליו הכהן באיל האשם מלמד שמביא קרבן אחד על עבירות הרבה באיל האשם ונסלח לו מלמד שמביא על הזדון כשגגה ואקשינן והא עיקר קרבן במזיד כתיב דכתיב בקרת תהיה. פי' מלקות ואין מלקות אלא במזיד ובמקום שהיא חייבת מלקות הוא חייב קרבן ושנינן אימא מלמד שמביא קרבן על השגגה כזדון והתם פליגי אית דאמר דכד בעיל שפחה חרופה בשגגה בעי ידיעה בתחלה כדבעי לענין חטאת דעלמא וכדמפרשינן השוכח עיקר שבת מכלל דהוי ליה ידיעה ואית מאן דאמר כיון דמזיד ושוגג כי הדדי מייתי אף שוגג שלא היתה לו ידיעה בתחלה מייתי אשם. וקאמר עולא למ"ד לא בעי ידיעה בתחלה סבר דהא לא דמיא הא שגגה לשגגת חטאת דעלמא וכשם שבודון מביא קרבן אחד על בעילות הרבה הכי נמי שוגג אם בעל כמה בעילות בכמה העלמות או מהן בזדון ומהן בשגגה אינו מביא אלא קרבן אחד. ואתקיף עליה רב המנונא אלא מעתה בעל בעלי ידיעה בתחלה כדבעי לענין חטאת דעלמא אינו חייב אלא אחת. כי אתא רב דימי אמר לדבריי האומר אשם ודאי בעי ידיעה בתחלה וכי כמו חטאת דעלמא (אינו) [אילן] בעל הני חמש בעילות בשפחה כגון שבעל בשפחה חרופה שוגג ה' בעילות ונודע לו על הראשונה והפריש קרבן וחזר ונודע לו על השניה ואח"כ על השלישית ואח"כ על הרביעית ועדיין לא הקריבו ונודע לו ה' פעמים כי האי גוונא חייב ה' אשמות ולא תימא כיון דשוגג ומזיד בשפחה חרופה דינם שוה ידיעתו בכל אחת ואחת לא מהניא דהא אילו היו אלו ה' בעילות כולן במזיד מתחלה עד סוף אינו חייב בהן [אלא אחת] אלא כשם דמהניא ידיעה לגבי חטאת לחייב על כל ידיעה וידיעה הכי [נמי] מהניא גבי אשמות. אמר ליה אביי והא חטאות דלדבריי הכל בעינן ידיעה בתחלה וכשעשה כמה עבירות בהעלם א' שהוא חייב על כל אחת ואחת. דלמא (בידיעה ולאחר) [במעשה דלאחר] הפרשה קאמרת כדרב המנונא דאוקימנא בבעילה דלאחר

כד א מיי' פ"ג מהלכות שגגות הלכה ז:
כה ב מיי' פ"ח מהלכי שבת הלכה ח ופ"ז מהלכות שגגות הל' יא:

עב: כלל גדול פרק שביעי שבת

נתכוין להגביה את התלוש. פירש בקונטרס כגון סכין מוטל בערוגת ירק ונתכוין להגביהו ונתפך את המחובר ל"כ הא דפליגי בנתכוין לתפוך את התלוש ותפך את המחובר היינו לתפוך תלוש (ו) ותפך מחובר אחר אבל לתפוך מחובר זה ותפך מחובר אחר משמע דמייב דמיב ר"ש וקשה לר"ת דבסוף פ' ספק אכל (מכילתא יט:) אמר שמואל המתעסק בחלבים ובריות חייב שכן נהנה בשבת פטור דמלאכת מחשבת אסרה תורה ומוכח התם דאפילו בנתכוין לנקוט תאנה זו וליקט תאנה אחרת פטור שמואל ולקמן בפרק הזורק (דף לז:) פטור (ג) רבא [ד] נתכוין לזרוק ארבע וזרק שמנה כי לא אמר כל מקום שתרלה תנות וכל שכן בנתכוין לזרוק בגד זה וזרק בגד אחר דלא נעשה כלל רצונו אי נתכוין לתפוך מחובר זה ותפך מחובר אחר דפטור ונראה לר"ת דהכא מיירי בנתכוין לתפוך תלוש ונמצא שהוא מחובר ותפך מה שהיה מתכוין אלא שלא היה יודע שהיה מחובר ופליגי אמי ורבא בקרא דאסר תנא בה דמוקי ליה רבי אליעזר בפרק ספק אכל (שם יט:) פרט למתעסק והכי איתא התם בהדיא דקאמר עלה לרבא משכחת לה שנתכוין לתפוך את התלוש ותפך את המחובר לאמי שנתכוין להגביה את התלוש כו' ושמואל דפטר מטעם מלאכת מחשבת היינו בנתכוין לתפוך מחובר זה ותפך מחובר אחר דלא נעשה ממשבתו והשתא אמי שפיר דקאמר (ג) לקמן דמפרש שגג בלא מתכוין דאסר מצות היכי דמי כגון דאסור שומן הוא ואכלו דהיינו ממש דומיא דשבת לפר"ת:

הניחא לאביי דאמר חייב. פי' הניחא לאמי בהא דמשכחת גבי ע"ז שגג בלא מתכוין אבל מ"מ גם לאמי לא מיתוקמא בריתא שפיר בהכי דהא אם תלש שבת מלאכה ומילאה אמי חייב ולהכי איצטריך בסמוך לאוקמא אליבא דאמי שגג בלא מתכוין ה"ל דאסור רוב הוא ובלעו: [ה] **עד** כאן לא בעא מיניה רבא מרב נחמן בר'. וא"מ אמאי לא מיירי מתני' דהשוכח עיקר שבת דאיכא אחת ולא הוי פטור לגמרי וי"ל דניחא ליה לאתויי מדבא דמסקינא ליה בהעלם זה וזה דדלמא אפי' תרתי מיחייב דכי אוקי הכא באומר מותר היינו בנתעלמה ממנו לפי שעה דהיינו דומיא דהעלם זה וזה בידו כדפי' לעיל [ו] דאם לא נודע לו מעולם איסור ע"ז אינו ישראל כלל כיון שמודה בע"ז דדוחק לתעמיד בתיוקי שנשבה בין העכו"ם: **רבא** [ז] אמר פטור. ופסח תמצא והא אמר בפרק בן סורר ומורה (סנהדרין דף עד.) דע"ז וגילוי עריות ושפיכות דמים יהרג ואל יעבור אם כן אפילו לא מקבל ליה חייב ואין לומר דרבא לטעמיה דאמר במס' ע"ז בפרק ר' ישמעאל (דף נד.) דאפילו בע"ז בזיעבד ומי בהם ולא שימות בהם והא דקאמר רבא בפ"ב דכתובות (דף יט.) גבי עדים שאמרו להם תמנו שקר כו' שאין לך דבר שעומד בפני פיקוח נפש אלא ע"ז וגילוי עריות ושפיכות דמים ה"פ אפילו מאן דמחמיר לא מחמיר אלא בע"ז ג"ע ושפיכות דמים דאם כן דטעמא דרבא דפטור הוי משום הכי מאי מייתי אביי בפ' ד' מיתות (סנהדרין פא:) מלכות בריתות לימא דאתיא כמ"ד בפרק בן סורר (שם עד.) יהרג ואל יעבור דפלוגתא דתנאי היא וי"ל דסבר רבא דאפי' למ"ד דמייב למסור את עצמו אם לא מסר עצמו לא מיחייב מיתה בבית דין וקשה לרשב"ל דאמר רבא במסכת ע"ז [ח] הכל היו בכלל לא תעבדם כשפרט לך הכתוב ומי בהם יצא אותם משמע דלא מפיק אלא אותם מיתה אבל שאר אותנסין הוו בכלל לא תעבדם ומייב א) והכא פטור אפי' מאהבה דליכא אותם מיתה וי"מ דהכיא דאמר יהרג ואל יעבור היינו בתתם אע"ג דלא מקבל עליה לאלוה אבל הכא במפרש דקעביד מאהבה ומילאה אי נמי אפילו בתתם ובע"ז שהכל אין עובדין אותה אלא מאהבה ומילאה דומיא דהמן דמייתי עלה התם להם אי אתה מתחייב אבל אתה מתחייב לאדם כמותך יכול אפי' נעבד כהמן ת"ל לא תעבדם [וקאמר רבא כהמן ולא כהמן דאילו התם מילאה והכא לאו מילאה] ומהכיא גופא נמי יש לדקדק דמייב אע"ג דלא קבל עליה באלוה דמשמע דאסר נעבד כהמן דומיא דאדם שכמותך דשרי והיינו בלא קיבלו עליו באלוה ועוד דאמר בפרק ד' מיתות (סנהדרין דף ס:) הפוער עצמו לפעור זו היא עבודתו [ט] אע"ג דקא מכוין לבוייה הזורק אבן למרקוליס זו היא עבודתו אע"ג דקא מכוין למירגמיה אלמא דמייב אע"פ שאין מקבל עליו באלוה ומיהו יש לפרש אע"ג דקא מכוין לבוייה מכוין לעובדה דרך בזיון וברגימה זו והא דלא דמי לאיות דאמי בעובד מאהבה ומילאה סתם משום דסתם עובד כמדעתו [י] דמי וא"מ ולמאי דפטר רבא אמאי לא השתחוה מרדכי להמן וי"ל כדאמרינן במדרש [כ] שאמר לורות [כא] היו על לבו ועוד משום קידוש השם כדאשכחן בירושלמי במסכת שביעית בפ"ד [כב] כגון פפוס ולוליעוס אחיו שנתנו להם מים מזכוכית לטוה ולא קבלו מהם [כג]:

באומר מותר. והא דמעטינן בפ"ב דמכות (דף ז: ושם) בשגגה פרט לאומר מותר שאמי גבי גלות דטועה בשגגה כתיבי התם [כד] ולהכי נמי אמר בסוף פ"ב דב"ק (דף כו: ושם) היתה אבן מונחת לו בחיקו ולא הכיר בה מעולם לענין גלות פטור מבשגגה לענין שבת פטור משום דבעינן מלאכת מחשבת והשתא תיפוק ליה דגבי שבת נמי כתיב בשגגה אלא ודאי דוקא גבי גלות ממעטינן משום דכתיבי בשגגה טועה: אלא

נתכוין [א] להגביה את התלוש וחתך את המחובר פטור לחתוך את התלוש וחתך את המחובר רבא [ב] אמר [ג] פטור אביי אמר חייב רבא אמר פטור דהא לא נתכוון לחתיכה דאיסורא אביי אמר חייב דהא קמיכוין לחתיכה בעלמא אמר רבא מנא אמינא לה [ד] דתניא חומר שבת משאר מצות וחומר שאר מצות משבת חומר שבת משאר מצות שהשבת עשה שתים בהעלם אחד חייב על כל אחת ואחת מה שאין כן בשאר מצות וחומר שאר מצות משבת שבשאר מצות שגג בלא מתכוין חייב מה שאין כן בשבת: אמר מר חומר שבת משאר מצות שהשבת עשה שתים בהעלם אחד חייב על כל אחת ואחת מה שאין כן בשאר מצות היכי דמי אילימא דעבד קצירה וטחינה דכוותה גבי שאר מצות אכל חלב ודם הכא תרתי מיחייב והכא תרתי מיחייב אלא שאר מצות דלא מיחייב אלא חדא היכי דמי דאכל חלב וחלב דכוותה גבי שבת דעבד קצירה וקצירה הכא חדא מיחייב והכא חדא מיחייב לעולם דעבד קצירה וטחינה ומאי מה שאין כן בשאר מצות אע"ז וכדרבי אמי דא"ר אמי [ה] זיבח וקיטר וניסך בהעלמה אחת אינו חייב אלא אחת במאי אוקימתא בע"ז אימא סיפא חומר בשאר מצות שבשאר מצות שגג בלא מתכוין חייב מה שאין כן בשבת [ו] האי שגג בלא מתכוין דע"ז היכי דמי אילימא כסבור בית הכנסת הוא והשתחוה לה הרי לבו לשמים ואלא [ז] דחזי אנדרטא וסגיד לה היכי דמי אי דקבלה עליה באלוה מזיד הוא ואי דלא קבלה עליה באלוה לאו כלום הוא אלא מאהבה ומיראה הניחא לאביי [ח] דאמר חייב אלא לרבא דאמר פטור מאי איכא למימר אלא באומר מותר משא"כ בשבת דפטור לגמרי ע"כ לא בעא מיני' רבא מרב נחמן אלא אי לחיובי חדא אי לחיובי תרתי אבל מפטרי לגמרי לא אלא

דסבור נתכוין להגביה את התלוש. כגון דנפל סכין בערוגת הירק ונתכוין להגביהו: וחתך את המחובר פטור. דכתיב אשר חטא בה [ט] וליכשין בכרימות [י] פרט למתעסק בדבר אחר ועשה דבר זה ושגג היכי דמי כגון שנתכוין לכך אבל שגג דסבר שאין היום שבת או סבר שמלאכה זו מותרת וזה מתעסק בהגבהה היא ולא נתכוין: **דהא לא איכון אחתיכה דאיסורא.** בשגגת שבת או בשגגת מלאכות אלא מתעסק בחתיכת איסור דהוה שיודע שהוא שבת ויודע שחתיכת איסור: **משא"כ בשאר מצות.** כולה מפרש לה וחזל: שגג בלא מתכוין. לקמן מפרש לה: חלב ודם. דומיא דטמיה וקלילה שהן שני גופין: **אלא גבי שאר מצות היכי דמי.** דפטור: כגון חלב וחלב. בהעלם אחד: דרבי אמי. במסכת סנהדרין בפרק ד' מיתות [ו] יליף למילתיה מקרא דאין מילוק מטאות לע"ז: והשתחוה לה. והיינו שגג שהיא ע"ז אלא מתכוין אלא נתכוון להשתחוות לע"ז: הרי לבו לשמים. ומה חיוב יש כאן אפי' ידע שהוא בית ע"ז והשתחוה בו [ג] לשמים אין חיוב כאן: **אנדרטא.** צורת המלך שעושין לכבוד המלך ומשתחוה לה ולא לשם אלהות: **מאהבה ומיראה.** מאהבת אדם או מיראת אדם דקמאמר עלה לרבא משכחת לה שנתכוין לעבוד ע"ז וקרי ליה שוגג אלא מתכוין לומר שגג בהכי דסבר כיון דאין מתכוין לבו לאלהות מותר: **אלא באומר מותר.** כגון גר שנתגייר בין הנכרים כסבור שאין ע"ז בתורה וקרי ליה שגג אלא מתכוין: **דפטור לגמרי.** בתמיה: **עד כאן לא בעא מיניה רבא מרב נחמן.** הרעלם זה וזה בידו מהו לעיל בפירקין (דף ע:) דהיינו אומר מותר דאמר אין שבת בתורה היינו הרעלם זה וזה: דסבור

מסורת הש"ס
עם הוספות

ג) כרימות דף יט:, ג) סנהדרין סב., ג) שם סא: [כרימות ג.], ד) שם, ה) ויקרא ד כג, ו) יט:, ז) סג., ח) ע: ד"ה העלם, ט) [דף יד.], י) עיין אסתר רבה רישא פ"ג, כ) ה"ב, ל) [וע' תוספות סנהדרין סא: ד"ה רבא אמר], מ) עיין תוס' לעיל סח: ד"ה אבל (ב').

תוספות ישנים

א) וי"ל דבאומר אלי אתה מודה דבא דמייב אפילו מאהבה ומילאה דהיינו קבל עליו באלוה כיון דקאמר אלי אתה אע"פ שאומר באותם ה"פ במס' ע"ז הא ? בכלל לא תעבדם כשאמר אלי אתה. אבל מקביר דאותם לא הוי בכלל לא תעבדם. ומיהו בהגהו דמייתי אמי ה"מ לאוקמי באלי אתה. והכי"ל ממיץ מפרש דע"ז שבכר עבדוהו פ"ל לשם ע"ז מייב בה אפי' מאהבה ומילאה:

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה נתכוין וכו' לתפוך תלוש זה ותפך: (ב) **באו"ד** בפ' הזורק פטר רב אשי נתכוין וכו': (ג) **באו"ד** והשתא אמי שפיר לקמן כל"ל ומיהא דקאמר נמקה:

גליון הש"ס

גמ' דחזי אנדרטא. עי' מס' ע"ז דף מ ע"ב מוד"ה ונאנדלטי:

הגהות וציונים

(א) [לפמ"ש תוס' לעיל כג ע"ב ד"ה גזרה וכ"כ עוד לעיל ע ע"ב ד"ה נודע ולמ"ש הרא"ש פרק הזהב סי' יט שלא מצינו בכל הגמ' שמקדים רבא לאביי כי אביי מלך קודם רבא ע"ש וכ"כ עוד בשאר דוכתי א"כ יש לגרוס הכא **אביי אמר** וכו' או דצ"ל **רבה אמר פטור** וכו' **אמר רבה מנא אמינא לה** וכו' רע"ע מ"ש פסחים מא ע"א על הגליון) (גליון) ובכריתות יט ע"ב **אביי אמר חייב** כו' **רבא אמר פטור:** (ב) סנהדרין סב. [וע"ש שצ"ל **רבי זכאי**] (גליון): (ג) **לבו** לשמים (דפר"י): (ד) ע"ש שצ"ל **רבינא** (גליון) אבל בר"ח שם הגירסא "רבא" כלפנינו בתוס': (ה) דבור זה שייך אחר ד"ה באומר מותר: (ו) צ"ל **לרבא דאמר פטור** (וכ"ה במהר"ם, ב"ש): (ז) צ"ל זו היא **עבודתה** (כ"ה בגמ' שם): (ח) **כעובד מדעתו** דמי (מהר"ם): (ט) צ"ל **ששני צלמים** (דפר"י): (י) צ"ל **הכל** היו בכלל:

ליקוטי רש"י

[נדפס בסוף המסכת]

רב נסים גאון

ואלא מאהבה ומיראה הניחא לאביי דאמר חייב אלא למאן דאמר פטור מאי איכא למימר. ופלוגתא דאביי ורבא משכחת במס' סנהדרין בפרק ד' מיתות (דף סא) איתמר העובד ע"ז מאהבה ומיראה אביי אמר חייב ורבא אמר פטור אביי אמר חייב דהא פלחה רבא אמר פטור דלא קבלה עליה באלוה אי קיבלה עליה אין ואי לא לא:

רבינו חננאל

ובפלוגתא דר' יוחנן ור"ל פשוטה היא: **אחמר נתכוין להגביה את התלוש וחתך את המחובר** לכולי עלמא לא מחייב קרבן דהא לא אתכוין למלתא דאית בה איסורא אלא להגביה בעולם נתכוין אע"פ שחותך את המחובר לא קרינן ביה נפש כי תחטא בשגגה ולא הוי חוטא בשגגה אלא מתכוין למעשה מביא לידי חטא הוא אינו יודע שהוא חוטא. **אבל אם נתכוון לחתוך את התלוש** שהוא מותר ונזדמן לו מחובר וחתכו רבה אמר פטור דס"ל שאינו קורא ביה נפש כי תחטא בשגגה אלא בזמן שמתכוון לדבר אסור כשיקרא שוגג באיסורו וזה לא נתכוון אלא לחתיכת תלוש. **אביי אמר חייב דהוא מכוון לחתיכה בעלמא** ויש בחתיכה איסור וסבר אביי שאין צריך להתכוון במעשיו לדבר שהוא באיסורו אלא כל מעשה שיש במינו איסור אף על פי שלא נתכוון לדבר שיש בה איסור כיון שנזדמן לו דבר איסור הרינו קורא בו כי תחטא בשגגה. **וכך** לענין נתכוון לזורק שתים חדק ד' לרבה פטור דהא לא נתכוון לדבר האיסור בשגגת איסורו אע"פ שמתכוון למקצתו דסבר ליה צריך להתכוון לכל האיסור בשגגת איסורו ולאביי חייב דהא נתכוון לזורקה ונזדמנה לו זריקה אסורה. **אמ' (רבא) [רבה] מנא אמינא לה** דפטור דתניא חומר בשבת משאר מצות שהשבת עושה שתים בהעלם אחת חייב שתים מה שאין כן בשאר מצות חומר בשאר מצות ששאר מצות שגג בלא מתכוון חייב משא"כ בשבת דפטור [בכה"ג דנתכוון לחתוך את התלוש וכו'] ודוק' דהא מתניתא כרבה דאמר נתכוון לחתוך את התלוש חתך את המחובר פטור דהא לא נתכוון לחתיכה (דאיסור דא) [דאיסורא]. **ושקלו וטרו בהא דתנן עשה בהעלם אחד שתים** בשבת חייב שתים ובשאר מצות כי האי גוונא אינו חייב אלא אחת היכי דמי [אלימא] קצר וטחן בשבת כיוצא בו בשאר מצות אכל חלב ודם הכא שתים מחייב והכא שתים מחייב אלא קצר וחזר וקצר בהעלם אחד כיוצא בו בשאר מצות אכל חלב וחזר ואכל חלב בהעלם אחד הכא חדא מחייב והכא חדא מחייב. **ודחינן מאי שאר מצות דקתני ע"ז.** והכי קתני חומר בשבת שאם קצר וטחן בהעלם אחד בזדון שבת ושגגת מלאכות חייב שתים מה שאין כן בע"ז כי (אם) בע"ז אם זיבח וקיטר וניסך בהעלם אחד אינו חייב אלא אחת וכדר' (יוסי) [אמר]. **ודחינן** לא מיתוקמא מתניתין בע"ז דקתני סיפא שגג בלא מתכוון בשאר מצות חייב משא"כ בשבת שגג בלא מתכוון בע"ז היכי משכחת לה אי נימא דחזא ע"ז וסבר כי היא בית הכנסת והשתחוה [לה] כי האי גוונא פטור הוא דהא לבו לשמים ואלא דחזא אנדרטא וסגיד לה אי דקבלה עליה באלוה מזיד הוא ולאו בר קרבן הוא ואי לא קבלה עליה באלוה כיון דבשוגג השתחוה כנגד האי אנדרטא לא מחייב דהא לא עביד מידי. **אלא כגון שהשתחוה לע"ז מאהבה.** שראה צורת ע"ז ואהבה או אדם שהעמיד עצמו ע"ז כהמן והשתחוה לו מאהבה בשגגת אלהים אחרים פי' שנעלם ממנו שמשתחוה לע"ז מאהבה חייב אי אמרת כי האי גוונא שגג בלא מתכוון בע"ז חייב ניחא לאביי דמחייב דגרסינן בסנהדרין פרק ארבע מיתות דאתמר העובד ע"ז מאהבה מן הע"ז והשתחוה לו בשגגת אלהים אחרים אי אמרת כי האי גוונא חייב אי אמרת כי האי גוונא שגג בלא מתכוון בע"ז חייב ניחא לאביי דמחייב דגרסינן בסנהדרין פרק ארבע מיתות דאתמר העובד ע"ז מאהבה ומיראה כגון המשתחוה מאהבתו לו או מיראתו ממנו לאדם הנעבד כהמן בשוגג שלא היה יודע כי העובד מאהבה או מיראה חייב [אביי אמר חייב] דהא פלחה לע"ז רבא אמר פטור דהא לא קבלה עליו באלוה הניחא לאביי אלא לרבא

דסבור שומן הוא ואכלו. והיינו דשגג דסבור שומן הוא ולא נתכוין לאכול חלב וחייב ואף על פי דמתעסק הוא לרבא דהא לא מתכוין לאכילת איסור חייב דאמר שמואל בכריתות (פ"ד דף יט:) בחלבי' וערלות מתעסק חייב שכן נהנה אבל בשבת פטור דלא נהנה והיינו סייעתא לדידיה דאמר נתכוין לחתוך את התלוש וחתך את המחובר פטור אביי. אמר לך לעולם כי האי גוונא אף בשבת חייב דלאו מתעסק הוא והיכי דמי מתעסק דשאר מלות חייב קסבר רוק הוא שהיה חלב נימות ובלעו דלא איכון לאכילה דרוק לאו בר אכילה הוא אלא בליעה לכתיב (איוב ז) עד בלעי רוקי ועלתה בידו אכילה דהא לא איכון לאכילה וכוותייהו דשבת דפטור נתכוין להגביה ועלתה בידו אתיכה: דהא לא איכון לזריקה דאיסור. ויהא שוגג בשבת או במלאכה אבל זה אינו שוגג לא בשבת ולא במלאכות אלא מתעסק בדבר אחד של היתר ועלתה בידו איסור: וצריכא. לאיפלוגי בכולהו אף על גב דדמו להדדי: דארבע בלא תרתי לא מזדריק. וזה שנתכוין לשתים וזרק ארבע נעשית מתשבתו דהא יש בכלל ד' שתים הלכך לאו מתעסק הוא: דלא איכון לזריקה דארבע. ובגיר מהני לא שם זריקה עלה: אבל בסבור רה"י הוא וכו'. דנתכוין לזריקה גמורה: משכחת לה. להאי שנשתכחה תורת כל הלכות שבת ממנו ואפילו הכי תשיבת ליה בזדון שבת ושגגת מלאכות לחיובא אבל חדא כגון דידע ליה לשבת באיסורין וטעה בשיעורין שנתכוין לפחות מכשיעור ועשה כשיעור דלכולן[ה] יש שיעור: אלא לרבא דאמר פטור היכי משכחת לה. דמיחייב שוס אחד על כל מלאכה ומלאכה שבהעלם אחד על כרחך בזדון שבת ושגגת מלאכות הוא דבעית לאשכוחיה והכא דאיעלימו כולהו מיניה מאי זדון שבת איכא במה ניכר לו שבת משאר ימים: מתני' הזורה. ברחת לרוח: הבורר. פסולת בידו: המרקד. נפה ונגמ"[ב] פריך הני כולהו חדא היא דלהפרים פסולת מתוך אוכל נעשות שלשתן: האופה. לא הוה במשכן דלא שייך אלא בפת ופת לא שייכא במלאכת המשכן אבל כולהו קמייתא הואי בממנין של לבנת תכלת וארגמן ותולעת שני וגמרא[ג] פריך דשביק תנא מבשל דהוי בממנים ונקט אופה ושיעורן של אלו בגרוגרת[ד] חוץ מחורש[ה] דבכל הקרבנות[ו] אבל כולהו בגרוגרת[ז] אלא דר"ע: מתני'[ח] אבות מלאכות ארבעים חסר אחת הזורע והחורש והקוצר והמעמר והדש והזורה הבורר הטוחן והמרקד והלש והאופה הגוזז את הצמר המלבנו והמנפצו והצובעו והטווה והמיסך[ט] והעושה שתי בתי נירין והארג שני חוטין והפוצע שני חוטין הקושר והמתיר[י] והתופר שתי תפירות הקורע על מנת לתפור [שתי תפירות[יא]] הצד צבי השוחטו והמפשיטו המולחו והמעבד את עורו[יב] והממחקו והמחתכו הכותב שתי אותיות והמוחק על מנת לכתוב שתי אותיות הבונה והסותר המכבה והמבעיר[יג] המכה בפטיש[יד] המוציא מרשות לרשות הרי אלו אבות מלאכות ארבעים חסר אחת:

גמ'

אלא לאו רישא בעכו"ם[ט] וסיפא בשאר מצות ושגג בלא מתכוין בשאר מצות ה"ד דסבור דשומן הוא ואכלו משא"כ בשבת דפטור דנתכוון לחתוך את התלוש וחתך את המחובר פטור ואביי שגג בלא מתכוין ה"ד דסבור רוק הוא ובלעו משא"כ בשבת דפטור דנתכוון להגביה את התלוש וחתך את המחובר פטור אבל נתכוון לחתוך את התלוש וחתך את המחובר: איתמר נתכוון לזרוק שתים וזרק ארבע[ט] רבא אמר פטור אביי אמר חייב רבא אמר פטור (י) דלא קמיכוין לזריקה דארבע אביי אמר חייב דהא קמיכוין לזריקה בעלמא כסבור רשות היחיד ונמצאת רשות הרבים רבא אמר פטור ואביי אמר חייב רבא אמר פטור דהא לא מיכוין לזריקה דאיסורא ואביי אמר חייב דהא קא מיכוין לזריקה בעלמא וצריכא דאי אשמעינן קמייתא בההוא קאמר רבא דהא לא קמיכוין לחתיכה דאיסורא אבל נתכוון לזרוק שתים וזרק ארבע דארבע בלא תרתי לא (ג) מיזרקא ליה אימא מודה ליה לאביי ואי אשמעינן בהא בהא קאמר רבא דהא לא קמיכוין לזריקה דארבע אבל כסבור רה"י ונמצא רה"ר דמכוין לזריקה דארבע אימא מודי ליה לאביי צריכא[כ] תנן אבות מלאכות ארבעים חסר אחת והוינן בה מנינא למה לי וא"ר יוחנן שאם עשאן כולם בהעלם אחד חייב על כל אחת ואחת בשלמא לאביי דאמר כי האי גוונא חייב משכחת לה דידע דאסורא (ג) שבת וידע לה איסור מלאכות וקא טעה בשיעורין אלא לרבא דאמר פטור היכי משכחת לה בזדון שבת ושגגת מלאכות הניחא אי סבר לה כר' יוחנן דאמר כיון ששגג בכרת אע"פ שהזיד בלאו משכחת לה דידע לה לשבת בלאו אלא אי סבר לה כרשב"ל דאמר עד שישגוג בלאו וכרת דידע לה לשבת במאי[כא] דידע לה בתחומין ואליבא דר"ע: מתני'[כב] אבות[כג] מלאכות ארבעים חסר אחת הזורע והחורש והקוצר והמעמר והדש והזורה הבורר הטוחן והמרקד והלש והאופה הגוזז את הצמר המלבנו והמנפצו והצובעו והטווה והמיסך[כד] והעושה שתי בתי נירין והארג שני חוטין והפוצע שני חוטין הקושר והמתיר[כה] והתופר שתי תפירות הקורע על מנת לתפור [שתי תפירות[כו]] הצד צבי השוחטו והמפשיטו המולחו והמעבד את עורו[כז] והממחקו והמחתכו הכותב שתי אותיות והמוחק על מנת לכתוב שתי אותיות הבונה והסותר המכבה והמבעיר[כח] המכה בפטיש[כט] המוציא מרשות לרשות הרי אלו אבות מלאכות ארבעים חסר אחת:

גמ'

אלא לאו רישא בעכו"ם[ט] וסיפא בשאר מצות ושגג בלא מתכוין בשאר מצות ומאי מה שאין כן בשאר מצות כגון שחט וזרק בתוך לאיבו חייב אלא אחת כדאמר אביי בפרק אחד דיני ממונות (סנהדרין לד:) שם תעשה[כ] עשאן הכתוב עשיה אחת ור' אבהו אמר דפליג מודה לרבי ישמעאל בשחיטה וזריקה ור' עקיבא בהעלאה וזריקה דאיבו חייב אלא אחת דאמר אביי אמר חייב רבא אמר פטור ומאי נמי דמיירי כשנעשה מחשבתו כגון שהיה צריך לאתוך מה שאתך אלא שהיה סבור שהוא תלוש ונמצא שהוא מחובר הא ליכא למימר דכה"ג אם פטור לענין שבת מאשר חטא בה[כא] פטור ומי לענין חוץ ומיהו עוד קשה לרוקמא כולה בשאר מצות כגון (ה) נרבע לזכר ורבע את הזכר והבא על הבהמה והבא בהמה עליו דבין לאבי ובין לר' אבהו לר' עקיבא אינו חייב אלא אחת והשתא שגג אלא מתכוין מיתוקש שפיר דמיפטר בשבת מאשר חטא בה וכגון שנעשית מחשבתו וגבי עריות לא מיפטר שכן נהנה:

העושה שני בתי נירין. צריך לפרש למה פירש כאן ובאורג[כב] ובפוצע[כג] ובמופר ובכותב שיעור טפי מבשאר:

הקושר והמתיר. ל"ע אי מיחייב במתיר אלא על מנת לקשור או לא ומדלא תני ליה כדאמר מוחק ע"מ לכתוב אין לדקדק דהכי נמי לא קתני סותר ע"מ לבנות ובפ' במה מדליקין (לעיל לא:) אמרינן בהדיא דבעינן סותר ע"מ לבנות ולפי מה שפירש רש"י בגמרא (דף עד:) דאי מתרמי ליה תרי קיטרי בהדי הדדי בשני חוטין זה אצל זה שרי חד ומינח חד משמע דמיחייב אלא על מנת לקשור ולשון קטר לא משמע כפירושו אבל ר"ת פירש וכן משמע בירושלמי[כג] כשנפסק חוט בשני מקומות ונקשר מתירין ב' הקצרים ומשליכין לתוך האמצעי ומחזיק וקושרין שתי הראשים זה בזה ואין בו אלא קשר א' ולפי זה משמע דבעי מתיר ע"מ לקשור והא דלא תני ליה במתיר ובסותר פירשתי בפרק ב' (דף לא: ד"ה וסותר): מכדי

מסורת הש"ס
עם הוספות

א) [כ"ק דף כו: ע"ש], ב) [עמ"ש לעיל עג: על הגליון], ג) [לעיל סט. וש"נ], ד) [לעיל סט. עג:], ה) לעיל ו: מט: סט. ע: לקמן לו: כ"ק ב. [כריתות נ:], ו) [לקמן דף קה:], ז) עיין תוס' לקמן עד ב ד"ה מכדי וברש"ש כאן], ח) לעיל ב: [שבועות ה:], ט) סוף ע"ב, י) עד:, כ) לקמן פ סוף ע"ב, ל) קה ע"א וע"ב ושיעורו של גוזז מבואר בתוספתא פרק ט ה"א, מ) עה., נ) לקמן דף קג. ע"ש, ס) דברים יב יד, ע) כריתות יט., פ) [עי' מו"ש ד"ה וסעשה שם], צ) נא ע"ב.

הגהות הב"ח

(א) גמ' רבא אמר פטור דהא לא קמיכוין: (ב) שם מרתי לא מיידרקא ליה: (ג) שם משכח' לה דידע לאיסורא דשבת וידע לה לאיסור מלאכות: (ד) תוס' ד"ה אלא וכו' לשל מולין ומגלח אחרת והיא של קדשים וכו' תלוש זה ונמצא מחובר אחד ולא: (ה) בא"ד בשאר מלות כגון הבא על הזכור והביא עליו זכור והבא על הבהמה. נ"ב עי' פרק ד' מימות דף נד:

הגהות וציונים

א) בעבודה זרה (דפו"י): ב) ס"א אלו אבות (גלינן) כן כתב המהרש"ל וכ"ה בתוס' לקמן עה ע"ב ד"ה חסר: ג) [פי' מותח חוטי השתי] (גלינן): ד) הוספיהו ע"פ משנה שבמשניות וכמו שהוא לקמן קה ע"א, ונכון (דק"ס, אך עיין תוס' לקמן עה ע"א ד"ה שכן): ה) צ"ל והמעבדו והממחקו (וחיבות "את עורו" מיותר וכ"ה ברי"ף וברא"ש ולקמן עה ע"ב בפיסקא בגמרא, רש"ש): ו) לפי מש"כ רש"י להלן בד"ה האופה דשיעורן של אלו כגרוגרת חוץ מחורש דבכל שבת א"כ מלת "כולן" שכתב כאן רש"י לאו דוקא (פמ"ג בפתיחה להלכות שבת אות יח): ז) הגה לגבי שיעור "זורע" הרמב"ם פ"ח מהלכות שבת ה"ב כתב דהשיעור הוא "כל שהוא", ובשיטת רש"י כתבו הפמ"ג שם והמנחת חינוך במוסך השבת במלאכת הוריעה אות ד דמדלא הוציא גם זורע מן הכלל מוכח דבזורע בעי שיעור כגרוגרת ועי' רש"ש: ח) י"ג בנתר עיין בר"ן בגלינן בשם דרך תמים ועיין שו"ת בנין ציון החדשות סי' לג בבאור ב' הגרסאות: ט) צ"ל ובבה"ג (ב"ש): י) תיבת "ובפוצע" ליתא בדפו"י והוספיהו המדפיסים וכן לא היה לפני התוי"ט עי"ש מש"כ ועיין ראשון לציון במשניות:

ליקוטי רש"י

[נדפס בסוף המסכת]

עין משפט
נר מצוה

כו א מיי' פ"ג מהלכות שגגות הלכה ז:
כז ב מיי' פ"ל מהלכות שבת הלכה מ:
כח ג מיי' פ"ז מהלכות שבת הלכה ל סמג לתאין סה:

רבינו חננאל

דאמר פטור מאי איכא למימר. ואמרינן לא משכחת שגג בלא מתכוין לע"ז אלא באומר מותר. פי' כגון מי שנעלם ממנו עבודת אלהים אחרים ששכח הכל לגמרי שנמצא בידו העלם אלהים אחרים והעלם עבירות ואומר שמותר. וכי האי גוונא בע"ז (אחרינא) חייב בשבת פטור לגמרי. ואקשי' ומי איכא למימר דפטור לגמרי דהא עד כאן לא בעא מיניה רבא מרב נחמן העלם זה וזה ביד. פי' העלם שבת והעלם מלאכות בידו מהו אלא לחייבי חדא או תרתי אבל למפטריה לגמרי לא. וחזרנו לפרק פירוק אחר משום דקשיא דלא מיתוקמא סיפא דהא מתניתין בע"ז אוקמי הכי רישא בע"ז דקתני עשה שתים בהעלם א' בשבת חייב ב' משא"כ בע"ז שאם זיבח וקיטר וניסך בהעלם א' אינו חייב אלא אחת כר' אמי אבל סיפא דקתני בשאר מצות שגג בלא מתכוין חייב משא"כ בשבת דפטור. בשאר מצות דלאו ע"ז היא והיכי דמי כגון שהי' סבור שהוא שומן ואכלו ונמצא חלב כגון זה בשאר מצות הוא דחייב אבל בשבת כי האי גוונא נתכוון לחתוך בתלוש וחתכו ונמצא דמחובר לקרקע פטור. ודחי אביי ואמר לא כי האי גוונא (לע"ז) לעולם אימא לך חייב והיכי דמי שגג בלא מתכוין דבשאר מצות חייב ובשבת פטור כגון שנתכוין בבליעה דרוק ובלעה ונמצא חלב שאע"פ שלא נתכוין לאכילה דחייב בשאר מצות ובשבת כה"ג דנתכוין להגביה דבר תלוש והגביהו ונמצא שחתכו מן המחובר [פטור] אבל אם נתכוין לחתיכה בעלמא חייב (כגון) [וכ"ש] בשאר מצות אם נתכוין לאכילה בעלמא [חייב] וכדר' נחמן דאמר המתעסק בחלבין ובערלות אע"פ שלא נתכוין חייב שכבר נהנה והמתעסק בשבת פטור מלאכת מחשבת אסרה תורה. ור' יוחנן התם בפרק ארבע מיתות כדתני תנא הדא מתניתין קמיה דזאבה ואמר ליה פוק חני לברא דכל מתניתין דלא מיתוקמא רישא וסיפא בחד טעמא לאו מתניתי' תרצתא היא ר' יוחנן לטעמיה דאמר בסוף פרק המפקיד מאן דמתרגם לי חבית אליבא דחד תנא מובילנא מאניה בתריה לבי מסותא: נתכוון לזרוק ב' וזרק ד' אמות (רבא) [ורבה] אמר (חייב) [פטור] אביי אמר (פטור) [חייב] פשוט' היא. ומקשינן (לרבא) [לרבה] ממתניתי' דקתני ארבעים חסר אחת ואמר ר' יוחנן עלה שאם עשאן כולם בהעלם אחד

כבוד הרב מוהר"ר אברהם אלישיב שליט"א

חייב על כל אחת ואחת ולא משכחת כהאי גוונא דחייב בכולן אלא בזדון שבת ושגגת מלאכות בשלמא לאביי דאמר כי האי גוונא חייב [כו'] [וקא טעה] בשיעורין כגון זרקת ב' אמות וזריקת ד' וכיוצא בהן אלא (לרבא) [ולרבה] דאמר כל כה"ג פטור היכי משכחת [לה] בזדון [שבת] ושגגת מלאכה. הניחא אליבא דר' יוחנן דאמר כיון ששגג בכרת אע"פ שהזיד בלאו משכחת לה דידע לה לשבת בלאו אלא לר"ל דאמר עד ששגוג בלאו וכרת היכי משכחת לה. ושנינן דידע לה בתחומין ואליבא דר' עקיבא כמו שאמרנו למעלה. דאביי אליבא דר' יוחנן פשוטה היא אלא אפילו לריש לקיש כיון דסבר אביי כשנתכוון למקצת האיסור בשגגת איסורו ונזדמן לו כל האיסור חייב כגון המתכוון לזרוק ב' אמות שהן מקצת איסורו כי האיסור ד' אמות ונתכוון לזרוק שתים מתוך ארבע (וניזרוק) [ונזדמן] לו שזרק ד' חייב. מוקים לה אליבא דר"ל במכיר את השבת באיסור מלאכות ויודע (בשיעורן) [בכולן] ושוגג בלאו שבשיעור: אבות מלאכות ארבעים חסר אחת.

למה